

Gastcolumn

■ Aukje Bergsma

Aukje Bergsma is directeur Centrale Toetsen en Examen bij Cito in Arnhem. Email: Aukje.bergsma@cito.nl

Passen en meten

Met een verhuizing in het verschieft krijgen begrippen als 'maatwerk' en 'meten' ineens een hele andere betekenis. Eindeloos kan ik bezig zijn met het bedenken hoe ik ons nieuwe onderkomen ga inrichten. Met een plattegrond voor mijn neus en al mijn meubels op schaal uitgeknipt zit ik te schuiven, passen en meten. Het lijkt best aardig zo, op papier...

In het basis- en vooral het voortgezet onderwijs is maatwerk op dit moment ook 'een hot issue'. In tegenstelling overigens tot meten, waar meer een gevoel van 'teveel' aan hangt. Maatwerk is een van de sleutelwoorden in het advies van Onderwijs 2032, samen met keuzevrijheid. Hoe ziet dat onderwijs op maat eruit, vanuit het perspectief van toetsen en beoordelen?

In een onderwijsconcept waar maatwerk centraal staat, is een docent continu bezig met plannen: wat heeft een leerling nodig om zich te ontwikkelen? Welke leeractiviteiten dragen bij aan die ontwikkeling? Welke materialen, opdrachten, lesmethoden zet je hierbij in? En als een leerling het nodige heeft gedaan wil je als docent weten of die leeractiviteiten effect hebben gehad zodat je een bijsturing kunt doen, extra leerstof kunt aanbieden, de volgende stap kunt zetten. Om dat proces te ondersteunen wordt formatief toetsen cruciaal. Formatief toetsen betreft alle middelen die een docent kan inzetten om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van een leerling: het is het geheel aan informatie dat een docent gebruikt om het prestatieniveau van leerlingen in kaart te brengen en beslissingen te nemen over vervolgstappen. Concreet hebben we het dan o.a. over observaties in de groep, presentaties, groepsopdrachten, schrijfopdrachten, toetsen noem maar op. En als de beslissingen voor de leerling echt belangrijk zijn, zoals een overgang naar vervolgonderwijs, zet je zwaarder geschut in: meer formele toetsen zoals landelijke centrale toetsen en/of examens.

In het onderwijs van de toekomst, voortbordurend op het advies van Onderwijs 2032, zie ik als het om toetsen gaat een drieslag voor me: 1. centrale toetsen/examen voor alle leerlingen (bijvoorbeeld bij het voorgestelde kerncurriculum), 2. centraal/gezamenlijk ontwikkelde toetsen en examens waaruit een school/docent kan kiezen, 3. door de school/docent zelf ontwikkelde instrumenten. Met deze drieslag maak je het zo gewenste maatwerk mogelijk, kun je een gebalanceerde mix maken van cognitieve en andere vaardigheden, bied je keuzevrijheid. En meet je wat past, en past wat je meet. Ook kun je hiermee de waarde van het huidige systeem behouden. Want dat laatste moeten we niet zomaar overboord gooien: we hebben in Nederland een

uitstekend examensysteem waar menig land jaloers op is en dat zijn meerwaarde heeft bewezen. Leren en toetsen komen steeds dichterbij elkaar. Daarmee krijgt een toets nog meer de functie die hij eigenlijk altijd al had: inzicht geven in wat een leerling kan, een vanzelfsprekend onderdeel van het leerproces. Voor het verder ontwerpen van het curriculum van de toekomst is het daarom van belang dat de ontwerpdeskundigheid wordt gecombineerd met toetsdeskundigheid. En een ander aspect dat ruime aandacht verdient: borging van de kwaliteit van alle toetsen en examens. Dan kan er alleen maar iets moois ontstaan!

Voordat deze verhuizing naar flexibel onderwijs meer handen en voeten krijgt, stort ik me nog even op mijn eigen verhuizing. Daar komt enorm veel passen en meten bij kijken. Het verhuisbedrijf heeft zestig verhuisdozen afgeleverd: daar moet het volgens hen allemaal inpassen. Want ze hebben m'n boedel vakkundig tot op de kuub opgemeten... ■

Gesignaleerd

Valse dyslexieverklaring is een fluitje van een cent

Het is kinderlijk eenvoudig voor studenten om aan een dyslexieverklaring te komen zonder dat ze ergens last van hebben. Met zo'n verklaring kunnen ze extra tentamentijd krijgen en een compensatie voor studievertraging die kan oplopen tot duizenden euro's. Dat stelt het VARA-televisieprogramma Rambam.

(bron: De Volkskrant, 10 februari 2016)